

Wtorek, 7 czerwca 2022 r.

P9_TA(2022)0225

Wyspy i polityka spójności – obecna sytuacja i przyszłe wyzwania

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 7 czerwca 2022 r. w sprawie wysp UE i polityki spójności: obecna sytuacja i przyszłe wyzwania (2021/2079(INI))

(2022/C 493/04)

Parlament Europejski,

- uwzględniając art. 174, 175 i 349 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE),
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności ⁽¹⁾,
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1056 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji ⁽²⁾,
- uwzględniając deklarację końcową 40. rocznego zgromadzenia ogólnego Komisji Wysp Konferencji Peryferyjnych Regionów Nadmorskich Europy z 15 kwietnia 2021 r.,
- uwzględniając siódmy program działań w zakresie środowiska (EAP) oraz zawarte w nim koncepcje,
- uwzględniając konkluzje Rady z 16 października 2020 r. w sprawie unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030,
- uwzględniając badanie przeprowadzone dla Komisji Rozwoju Regionalnego pt. „Islands of the European Union: State of play and future challenges” [Wyspy Unii Europejskiej: aktualna sytuacja i przyszłe wyzwania], opublikowane w marcu 2021 r.,
- uwzględniając badanie przeprowadzone dla Komisji Rozwoju Regionalnego pt. „Cohesion Policy and Climate Change” [Polityka spójności a zmiana klimatu], opublikowane w marcu 2021 r.,
- uwzględniając Instrument Unii Europejskiej na rzecz Odbudowy NextGenerationEU,
- uwzględniając deklarację końcową XXVI Konferencji Prezydentów Regionów Najbardziej Oddalonych podpisaną w Ponta Delgada 18 listopada 2021 r.,
- uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Regionów z 10 grudnia 2020 r. w sprawie sprawozdania Komisji Europejskiej w sprawie wdrażania odnowionego partnerstwa strategicznego z regionami najbardziej oddalonymi UE ⁽³⁾,
- uwzględniając porozumienie Rady z 7 grudnia 2021 r. w sprawie ogólnego podejścia do uaktualnienia unijnych przepisów dotyczących stawek podatku od wartości dodanej (VAT),
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 18 maja 2021 r. w sprawie przeglądu funkcjonowania Funduszu Solidarności Unii Europejskiej ⁽⁴⁾,

⁽¹⁾ Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 60.

⁽²⁾ Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 1.

⁽³⁾ Dz.U. C 37 z 2.2.2021, s. 57.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 15 z 12.1.2022, s. 2.

Wtorek, 7 czerwca 2022 r.

- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 17 kwietnia 2018 r. w sprawie wzmocnienia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w Unii Europejskiej: sprawozdanie Komisji Europejskiej ⁽⁵⁾,
 - uwzględniając swoją rezolucję z dnia 17 kwietnia 2020 r. w sprawie skoordynowanych działań UE na rzecz walki z pandemią COVID-19 i jej skutkami ⁽⁶⁾,
 - uwzględniając swoją rezolucję z dnia 15 stycznia 2020 r. w sprawie Europejskiego Zielonego Ładu ⁽⁷⁾,
 - uwzględniając swoją rezolucję z dnia 14 września 2021 r. w kierunku silniejszego partnerstwa z regionami najbardziej oddalonymi UE ⁽⁸⁾,
 - uwzględniając swoją rezolucję z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie alarmującej sytuacji klimatycznej i środowiskowej ⁽⁹⁾,
 - uwzględniając art. 54 Regulaminu,
 - uwzględniając opinie przedstawione przez Komisję Zatrudnienia i Spraw Socjalnych oraz Komisję Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
 - uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Regionów z dnia 14 października 2020 r. w sprawie zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych w kontekście wysp regionu Morza Śródziemnego,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Rozwoju Regionalnego (A9-0144/2022),
- A. mając na uwadze, że ludność regionów wyspiarskich UE szacuje się na ponad 20 000 000 mieszkańców (4,6 % ogółu ludności Unii); mając na uwadze, że ludność wyspiarska Unii zamieszkuje około 2 400 wysp należących do 13 państw członkowskich;
- B. mając na uwadze, że wyspy unijne, które borykają się z wieloma problemami strukturalnymi, sklasyfikowano już w większości we wspólnej klasyfikacji jednostek terytorialnych do celów statystycznych w kategorii NUTS 2 lub NUTS 3;
- C. mając na uwadze, że na wyspach występują często razem liczne ograniczenia naturalne o trwałym charakterze, takie jak niewielkie rozmiary, niska gęstość zaludnienia na większości terytorium, wyzwania demograficzne takie jak sezonowa presja demograficzna, zawężone rynki, dwoista wyspiarskość (wyspa i archipelag), trudna topografia bardzo podobna do regionów górskich, zależność od transportu morskiego i lotniczego oraz uzależnienie od niewielkiej liczby produktów;
- D. mając na uwadze, że zmiany demograficzne nie mają jednakowego wpływu na wszystkie kraje i regiony, lecz bardziej oddziałują na te regiony, które już są opóźnione w rozwoju, co jeszcze bardziej pogarsza dotychczasowe nierówności terytorialne i społeczne; mając na uwadze, że wyludnianie najbardziej dotyka regiony wiejskie, peryferyjne i najbardziej oddalone, w tym wyspy, gdyż to przede wszystkim młodzież i kobiety opuszczają te regiony; prowadzi to do wzrostu odsetka osób starszych mieszkających na tych obszarach i może zwiększyć ryzyko izolacji społecznej;
- E. mając na uwadze, że szczególne cechy wysp uznano w art. 174 TUFEM; mając także na uwadze, że artykuł ten wciąż nie jest stosowany w praktyce, ze szczególnym uwzględnieniem terytoriów wyspiarskich UE; mając na uwadze, że trzeba uwzględnić te cechy w strategiach politycznych UE, w szczególności poprzez opracowanie specjalnej strategii europejskiego planu działania i programu polityki wyspiarskiej, wraz z jasno określonymi priorytetami działania;
- F. mając na uwadze, że wszystkie regiony wyspiarskie są stosunkowo słabiej rozwinięte niż regiony kontynentalne państw członkowskich i charakteryzują się niższym PKB na mieszkańca;
- G. mając na uwadze, że trzy państwa członkowskie UE to wyspy;

⁽⁵⁾ Dz.U. C 390 z 18.11.2019, s. 53.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 316 z 6.8.2021, s. 2.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 270 z 7.7.2021, s. 2.

⁽⁸⁾ Dz.U. C 117 z 11.3.2022, s. 18.

⁽⁹⁾ Dz.U. C 232 z 16.6.2021, s. 28.

Wtorek, 7 czerwca 2022 r.

- H. mając na uwadze, że fizyczne odłączenie wysp i ich oddalenie od stałego lądu stwarza dodatkowe ograniczenia, w szczególności dotyczące rynku pracy, zrównoważonych połączeń transportowych i mobilności, przywozu surowców i produktów konsumpcyjnych, dostępu produktów z wysp do sąsiednich rynków zewnętrznych, edukacji, opieki zdrowotnej, działalności gospodarczej, dostępu do wody i urządzeń sanitarnych, zaopatrzenia w energię oraz systemów gospodarki odpadami; mając na uwadze, że odłączenie geograficzne o wiele bardziej utrudnia transformację ekologiczną tych obszarów w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu;
- I. mając na uwadze, że równy dostęp do wysokiej jakości i włączających środków w zakresie podnoszenia i zmiany kwalifikacji, a także do informacji na temat zasobów dotyczących umiejętności, doradztwa, kształcenia i szkolenia zawodowego dla wszystkich, w tym dla osób mieszkających na słabo zaludnionych i wyludnionych obszarach wiejskich i oddalonych oraz na wyspach, ma kluczowe znaczenie dla zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości społecznej i odporności;
- J. mając na uwadze, że zgodnie z art. 349 TFUE w odniesieniu do regionów najbardziej oddalonych, które w przeważającej większości są wyspami, UE musi przyjąć środki szczególne, aby określić warunki stosowania wspólnych polityk UE do tych regionów, zwłaszcza w dziedzinach takich jak polityka celna i handlowa, polityka fiskalna, strefy wolnocłowe, polityka rolna i polityka w dziedzinie rybołówstwa, warunki dostaw surowców i dóbr konsumpcyjnych pierwszej potrzeby, pomoc państwa oraz warunki dostępu do funduszy strukturalnych oraz programów horyzontalnych Unii; mając na uwadze, że środki szczególne we wszystkich tych obszarach przyczyniają się do wzmocnienia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w UE;
- K. mając na uwadze, że w czasie pandemii COVID-19 pracownicy sezonowi i delegowani często nie mieli dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej, godnych warunków mieszkaniowych, środków ochrony indywidualnej ani odpowiednich informacji; mając na uwadze, że często mieli oni niewystarczający dostęp do systemów ochrony socjalnej w przyjmujących państwach członkowskich, lub nie mieli go wcale, w tym do świadczeń chorobowych i systemów bezrobocia krótkotrwałego; mając na uwadze, że mobilność pracowników w dużym stopniu zależy od dostępnych środków transportu, a pracownicy z wysp i regionów najbardziej oddalonych Unii są w najtrudniejszej sytuacji;
- L. mając na uwadze, że długoterminowe społeczne, gospodarcze, środowiskowe i kulturowe konsekwencje kryzysu COVID-19 na obszarach wyspiarskich Unii są szczególnie niepokojące, oraz że proces odbudowy w Europie musi obejmować wyspy i nie może generować nowych dysproporcji regionalnych; mając na uwadze, że kryzys wywołany COVID-19 pokazał bardzo dużą podatność gospodarek wyspiarskich na tego typu zdarzenia;
- M. mając na uwadze, że stopy bezrobocia na wyspach – często wyższe niż stopy bezrobocia na kontynencie – gwałtownie wzrosły z powodu kryzysu związanego z COVID-19; szczególnie dotknęło to ludzi młodych;
- N. mając na uwadze, że wyspy i regiony najbardziej oddalone znajdują się na pierwszej linii walki ze zmianą klimatu; zmagają się one z rosnącym poziomem mórz i erozją wybrzeży, ociepleniem i zakwaszeniem mórz i oceanów, a także z coraz częstszymi klęskami żywiołowymi, takimi jak cyklony, wybuchy wulkanów, pożary lasów i burze, powodzie, susze i problemy pustynnienia, które mogą mieć negatywny wpływ na rolnictwo i dostawy żywności oraz powodować różne formy szkód gospodarczych, społecznych i środowiskowych; mając na uwadze, że wyspy mogą być doskonałymi laboratoriami dla różnych procesów transformacji ekologicznej, a wiele z nich dąży do samowystarczalności energetycznej w oparciu o odnawialne źródła energii;
- O. mając na uwadze, że wyspy posiadają liczne atuty, które powinny być lepiej wykorzystywane;
- P. mając na uwadze nadzwyczajne bogactwo bioróżnorodności i ekosystemów wysp; mając na uwadze, że ekosystemy wyspiarskie są szczególnie zagrożone skutkami zmiany klimatu i należy je chronić;
- Q. mając na uwadze, że na wielu wyspach obszary położone w głębi lądu pozostają w tyle za regionami przybrzeżnymi pod względem rozwoju gospodarczego i dostępności usług;

Wtorek, 7 czerwca 2022 r.

- R. mając na uwadze, że gospodarstwa rolne na wyspach – w większości małe – borykają się z problemami związanymi z ich odległym położeniem, wyspiarskim charakterem, warunkami środowiskowymi, zależnością od energii z kontynentu, ograniczoną różnorodnością produkcji ze względu na warunki lokalne i klimatyczne, dużą zależnością od lokalnych rynków, a także zmagają się z kryzysem klimatycznym, degradacją środowiska, utratą różnorodności biologicznej, brakiem podstawowej infrastruktury, takiej jak drogi, wodociągi, gospodarka odpadami czy też infrastruktury cyfrowej i infrastruktury opieki zdrowotnej; mając na uwadze, że te trudności strukturalne są często spotęgowane brakiem w pełni rozwiniętych usług świadczonych w interesie ogólnym;
- S. mając na uwadze, że wyspy, zwłaszcza regiony najbardziej oddalone, są bardzo narażone na kryzysy społeczno-gospodarcze, a także klęski żywiołowe, takie jak ekstremalne zdarzenia pogodowe i aktywność wulkaniczna; mając na uwadze, że ze względu na izolację geograficzną i trudności w dostępie do podstawowych dostaw z terytoriów kontynentalnych, takich jak paliwo lub woda, wyspy są bardziej dotknięte takimi zjawiskami jak pandemia COVID-19, a rolnicy znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji; mając na uwadze, że terytoria wyspiarskie w Unii reprezentują 80 % różnorodności biologicznej w Europie, są siedliskiem wielu europejskich gatunków endemicznych i mogą stanowić schronienie dla gatunków zagrożonych wyginięciem, a jednocześnie stanowią podstawowe tereny zimowania, punkty postoju lub wąskie gardła dla migrujących ptaków, ssaków i bezkręgowców; oprócz tego terytoria te posiadają cenne walory krajobrazowe i środowiskowe, które wymagają szczególnej ochrony;
- T. mając na uwadze, że znaczna część rozwoju społeczno-gospodarczego wysp opiera się na sektorach o bardzo sezonowym charakterze, jak rolnictwo czy turystyka; mając na uwadze, że rolnicy w regionach wyspiarskich borykają się zwłaszcza z mniejszą konkurencyjnością z uwagi na fakt, że muszą ponosić wysokie koszty transportu i nie mogą zyskiwać na korzyści skali, zważywszy na to, że grunty na wielu wyspach są zasobem deficytowym; mając na uwadze, że unijne wyspy będą musiały stosować strategię „Od pola do stołu”, stanowiącą zasadniczą część Europejskiego Zielonego Ładu, aby rozwijać sprawiedliwe, zdrowe i przyjazne dla środowiska systemy dostaw żywności; mając na uwadze, że regiony te mogą się znajdować w znacznie mniej korzystnej sytuacji ze względu na konkurencję ze strony państw spoza UE, które często nie przestrzegają tych samych norm produkcji w zakresie ochrony środowiska i bezpieczeństwa żywności oraz charakteryzują się znacznie niższymi kosztami pracy;
- U. mając na uwadze, że wpływ strategii „Od pola do stołu” na produkcję rolną UE może mieć poważne konsekwencje w tych regionach ze względu na ich słabą konkurencyjność w stosunku do przywozu z zagranicy oraz wyzwania, przed jakimi stoją w zakresie dywersyfikacji produkcji;
- V. mając na uwadze, że morska i lądowa bioróżnorodność wysp jest w dużej mierze endemiczna, a tym samym bardziej wrażliwa; mając na uwadze, że zanieczyszczenie mórz i wybrzeży, a także przełowienie oraz nielegalne, nieraportowane i nieuregulowane połowy, które mają coraz większy wpływ na środowisko naturalne na wyspach, przez co wywierają bardzo poważny wpływ na zatrudnienie, sektor rybołówstwa łodziowego i społeczności lokalne, mogą być źródłem obaw o los wysp;
- W. mając na uwadze, że regiony najbardziej oddalone i wyspy mogą pomóc w zapewnieniu Europie zrównoważonej przyszłości w strategicznych sektorach, takich jak czysta energia, różnorodność biologiczna i ekoturystyka;

Szczególne cechy charakterystyczne wysp Unii Europejskiej

1. uznaje wyspiarski charakter za trwałe ograniczenie strukturalne; zauważa, że dlatego trzeba opracować strategie integracyjne, które pozwolą wyspom stawić czoła wyzwaniom i pokonać bariery, jakie niesie za sobą ich wyspiarski charakter;
2. przypomina, że art. 174 TUFEM stanowi, że Unia musi poświęcić szczególną uwagę wyspom europejskim;
3. podkreśla, że wyspy europejskie, choć stoją przed wspólnymi wyzwaniami, mają różne cechy geograficzne i strukturę instytucjonalną, co sprawia, że kluczowe jest przyjęcie elastycznych rozwiązań uwzględniających tę specyfikę;
4. ubolewa nad brakiem pomysłu na europejskie wyspy w UE i apeluje o opracowanie europejskiej wizji dla wysp oraz wykorzystanie ich atutów;

Wtorek, 7 czerwca 2022 r.

5. przypomina, że w art. 349 TUFEM również uznano charakter wyspiarski za jeden z warunków utrudniających rozwój dziewięciu regionów najbardziej oddalonych; wymieniono w nim też wyspiarski charakter jako jeden z aspektów, które pogarszają strukturalnie niestabilną sytuację społeczną i gospodarczą wysp; przypomina, że art. 349 TUFEM przewiduje środki szczególne dla tych regionów najbardziej oddalonych; wzywa do opracowania specjalnego rozporządzenia dla regionów najbardziej oddalonych w sprawie wspólnej organizacji rynków produktów rolnych, aby uwzględnić szczególne cechy środowiskowe, geograficzne i społeczne terytoriów objętych art. 349 TUFEM;
6. podkreśla, że PKB i poziom rozwoju europejskich wysp kształtują się poniżej średniej dla Unii i krajów, których są częścią;
7. podkreśla, że jedno z głównych ograniczeń wysp wynika z ich warunków geomorfologicznych i naturalnych; zauważa, że wyspy mają na ogół podwójne lub potrójne ograniczenie naturalne, a mianowicie wyspiarski charakter, górzyste ukształtowanie terenu i lokalizację na archipelagu;
8. przypomina, że wyspiarski charakter generuje problemy strukturalne związane z uzależnieniem od transportu morskiego i lotniczego stanowiącego usługę publiczną, od której zależy codzienne życie obywateli europejskich mieszkających na wyspach, oraz problemy z dodatkowymi kosztami przywozu i wywozu towarów, surowców, w tym energetycznych, a także produktów konsumpcyjnych i przewozu osób;
9. podkreśla, że te trudności wynikające z podwójnie lub niekiedy potrójnie wyspiarskiego charakteru nasilają się w przypadku archipelagów;
10. podkreśla deficyt demograficzny wysp oraz niedobory wszelkiego rodzaju surowców i zasobów oraz zauważa, że na wielu wyspach kwestia dostępu do wody pitnej i urządzeń sanitarnych, zwłaszcza dla wszystkich gospodarstw domowych, ma kluczowe znaczenie dla życia ludności, rozwoju rolnictwa, produkcji energii, trwałości wyspy i możliwości przyjmowania turystów;
11. podkreśla, że izolacja związana z charakterem wyspiarskim powoduje zależność od rynków na stałym lądzie i na obszarach kontynentalnych oraz zwiększa koszt niektórych usług, takich jak gospodarowanie odpadami, a także niektórych towarów, zwłaszcza dla małych lub odległych wysp, które w dużym stopniu zależą od przywozu;
12. podkreśla, że gospodarki wysp są ukierunkowane na pierwszy i trzeci sektor oraz że hiperspecjalizacja osłabia tkankę gospodarczą, czyniąc ją bardziej podatną na spowolnienie i kryzysy; wyraża niepokój wobec długoterminowych tendencji rozwoju, które mogą prowadzić do turystycznej monoaktywności na wielu wyspach Unii, a w konsekwencji do występujących sezonowo trudności, takich jak różnice dochodów między szczytem sezonu a okresem poza sezonem turystycznym; podkreśla w związku z tym potrzebę dywersyfikacji gospodarki wysp poprzez wzmocnienie ich sektorów wtórnych, tak aby zapewnić im właściwą równowagę i zróżnicowany rynek pracy;
13. obserwuje z zaniepokojeniem obecne i długoterminowe skutki kryzysu związanego z pandemią COVID-19, który na wyspach Unii Europejskiej pogarsza i tak już niepewną sytuację w wielu dziedzinach. z niepokojem zauważa, że pogorszenie stanu zdrowia psychicznego ma duży wpływ na niepewność sytuacji, ze względu na izolację i ograniczone możliwości wyboru na obszarach wyspiarskich;
14. podkreśla, że na wielu wyspach i w regionach najbardziej oddalonych skutki kryzysu związanego z COVID-19 są jeszcze bardziej dotkliwe niż na kontynencie, o czym świadczy gwałtowny wzrost cen frachtu morskiego; podkreśla także, że zaostrzają one strukturalne problemy społeczne i gospodarcze, które charakteryzują te regiony; zauważa, że obecne podwyżki cen tylko pogłębią te trudności;
15. przypomina państwom członkowskim, że celem Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności musi być zmniejszenie różnic w poziomie rozwoju gospodarczego, społecznego i terytorialnego między wyspami i regionami najbardziej oddalonymi a regionami najbardziej rozwiniętymi; wzywa Komisję, aby przedstawiając Parlamentowi sprawozdanie z przeglądu, poinformowała go o przestrzeganiu tego przepisu w krajowych planach odbudowy;

Problemy i wyzwania dla europejskich wysp

Zmiana klimatu i różnorodność biologiczna

16. podkreśla, że różnorodność biologiczna na wyspach charakteryzuje się unikalnymi cechami biogeograficznymi, filogenetycznymi i funkcjonalnymi; na wyspach występuje znaczna część światowej różnorodności biologicznej i znajdują się tam duże skupiska hodowlane ważnych gatunków, lecz także tam doszło do nieproporcjonalnej utraty różnorodności biologicznej; podkreśla, że potrzebne są ukierunkowane regionalne strategie polityczne i działania, takie jak bardziej skoordynowana pomoc techniczna w celu ochrony i przywrócenia unikalnej różnorodności biologicznej wysp, a także

Wtorek, 7 czerwca 2022 r.

zachowania na wyspach ograniczonych zasobów naturalnych, takich jak gleba i woda, aby chronić produktywność ich rolnictwa, w szczególności zrównoważone produkty tradycyjne, oraz zapewnić środki utrzymania, a jednocześnie przyczynić się do osiągnięcia celu Europejskiego Zielonego Ładu; wzywa Komisję i państwa członkowskie do zwiększenia wsparcia dla rolników, którzy podejmują praktyki sprzyjające różnorodności biologicznej, w tym poprzez wyższe poziomy finansowania i współfinansowania;

17. podkreśla, że na wielu wyspach środowisko naturalne i endemiczna bioróżnorodność morska i lądowa są bardzo wrażliwe, a rozwój turystyki, w szczególności na niektórych wyspach Morza Śródziemnego, zwiększa dodatkowo presję antropogeniczną na różnorodność biologiczną;

18. apeluje o ukierunkowane, zrównoważone i skuteczne regionalne strategie polityczne i działania na rzecz wysp mające na celu wzmocnienie ich zdolności do ochrony i odtwarzania unikalnej różnorodności biologicznej, promowanie niebieskiej gospodarki ukierunkowanej na zrównoważoną turystykę i rybołówstwo oraz wspieranie badań nad dnem morskim; zwraca się również do Komisji, aby dokonała oceny wpływu zmiany klimatu na wyspy;

19. przypomina, że właśnie wyspy są narażone jako pierwsze na zmiany klimatyczne, w szczególności na skutek podnoszenia się poziomu morza, ocieplenia i zakwaszenia mórz i oceanów, coraz większego wpływu pustynnienia oraz wzrostu liczby klęsk żywiołowych;

20. wzywa Komisję, by zbadała potrzebę usprawnienia Funduszu Solidarności Unii Europejskiej, tak by dostosować go do nowych realiów i zagrożeń, takich jak klęski żywiołowe lub skutki zmiany klimatu, aby w bardziej realistyczny sposób mierzyć się z konsekwencjami tych zjawisk;

21. wzywa Komisję, aby pilnie zajęła się istotną kwestią dostosowania istniejących mechanizmów kryzysowych, tak aby służyły do reagowania na coraz poważniejsze klęski żywiołowe, takie jak wybuch wulkanu na wyspie La Palma (Hiszpania), który stanowi bezprecedensowe wyzwanie społeczne i gospodarcze wymagające proporcjonalnej reakcji na powstałe szkody;

22. z niepokojem odnotowuje ryzyko związane z przełowieniem oraz zanieczyszczeniem mórz i wybrzeży; wzywa – w ramach porozumienia paryskiego i Europejskiego Zielonego Ładu, w tym prawa o klimacie – do szczególnego wsparcia wysp, ponieważ ma to zasadnicze znaczenie dla zapewnienia ich odpowiedniej elastyczności, odporności i zapobiegliwości do przeciwdziałania zmianie klimatu i dostosowania się do niej; domaga się zastosowania instrumentów wyrównujących negatywne skutki społeczne Europejskiego Zielonego Ładu na unijnych wyspach;

23. apeluje o przeprowadzenie oceny strategii zapobiegania ryzyku wystąpienia klęsk żywiołowych, działań w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz polityki gospodarki przestrzennej, tak aby zapobiec wzrostowi liczby mieszkań i rozbudowy infrastruktury na obszarach przybrzeżnych podatnych na powodzie lub na obszarach narażonych na osuwanie się ziemi;

Dostęp do wody i gospodarka wodna

24. uważa, że wyspy mogą stanowić doskonałe laboratorium dla praktyk zrównoważonego rozwoju w takich sektorach, jak czysta energia, gospodarka o obiegu zamkniętym, inteligentna mobilność, gospodarka odpadami i niebieska gospodarka; uważa, że trzeba w szczególności skrócić łańcuchy dystrybucji, by ograniczyć emisje związane z transportem surowców i promować gospodarkę o obiegu zamkniętym, ponieważ ma to ogromne znaczenie dla większej konkurencyjności i samowystarczalności wysp;

25. podkreśla, że niemal wszystkie wyspy doświadczają coraz większej niestałości swoich zasobów środowiskowych, w szczególności zasobów wodnych; zwraca się w tym kontekście do Komisji Europejskiej, aby uruchomiła dodatkowe fundusze w celu lepszego wsparcia regionów wyspiarskich w zakresie dostępu do wody i gospodarki wodnej, a także aby przyjęła wspólną politykę gospodarki wodnej dla wysp;

26. podkreśla, że trzeba zachęcać do oczyszczania wody, a zwłaszcza ścieków, oraz zapewnić zrównoważony obieg wody; przypomina, że odsalanie jest często kosztowne i nie jest skuteczną metodą zapewnienia całego zaopatrzenia wyspy w wodę; przypomina również o wyzwaniach związanych z gospodarowaniem odpadami na obszarach wyspiarskich, które mają ograniczone zasoby do składowania i przetwarzania odpadów, zwłaszcza w szczycie sezonu turystycznego, gdy wzrasta produkcja odpadów; podkreśla ponadto strategiczną rolę gospodarki o obiegu zamkniętym, którą należy rozszerzyć tak, aby objęła zbiórkę i rentowny recykling odpadów morskich;

Wtorek, 7 czerwca 2022 r.

Transformacja energetyki

27. wzywa do ustanowienia szczegółowych przepisów oraz udzielenia wsparcia finansowego, aby pomóc wyspom osiągnąć cele w zakresie neutralności klimatycznej, z uwzględnieniem dodatkowych kosztów powiązanych z takimi sektorami jak sektor energetyczny i transportowy oraz wpływu technologii mobilnych na ich systemy energetyczne; uznaje, że w celu zarządzania nieciągłymi źródłami energii ze źródeł odnawialnych konieczne są proporcjonalnie bardzo wysokie inwestycje; apeluje o uwzględnienie tych kosztów w pakiecie ustawowym „Gotowi na 55”;

28. podkreśla potrzebę przyjęcia pakietu legislacyjnego „Gotowi na 55” i wynikające z niego możliwości; jest jednak zdania, że konkretne wdrożenie tych środków legislacyjnych powinno iść w parze z propagowaniem spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, ponieważ wyspy funkcjonują wyłącznie dzięki transportowi lotniczemu i morskemu;

29. wzywa do wprowadzenia konkretnych środków wyrównawczych, które zrównoważą wszelkie skutki dla spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej wysp w procesie przechodzenia na bardziej zieloną gospodarkę i społeczeństwo, które to skutki mogą wynikać z zależności wysp od sektorów lotniczego i morskiego;

30. uważa, że ściśle monitorowanie jest ważne, aby w pełni włączyć wyspy w rozwój zielonej infrastruktury morskiej; apeluje, by wyspy potraktowano priorytetowo pod względem infrastruktury w celu dekarbonizacji transportu lotniczego i morskiego; podkreśla, że utrudnienia strukturalne wysp sprawiają, że ich mieszkańcy i przedsiębiorstwa są bardziej narażeni na skutki wzrostu cen;

31. przypomina, że ze względu na niewielki rozmiar i odizolowane systemy energetyczne wyspy stoją przed poważnym wyzwaniem dotyczącym dostaw energii, ponieważ są na ogół uzależnione od importowanych paliw kopalnych stosowanych do produkcji energii elektrycznej, do transportu i do ogrzewania;

32. uważa, że wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych, w tym energii pływów, powinno być priorytetem przynoszącym znaczne korzyści wyspom, przy jednoczesnym uwzględnieniu potrzeb społeczności lokalnych, w tym zachowania tradycyjnej architektury wysp i lokalnych siedlisk; w związku z tym wzywa do wsparcia rozwoju szerokiej gamy źródeł energii odnawialnej zgodnie z cechami geograficznymi wysp; z zadowoleniem przyjmuje programy dotyczące ekologicznego wodoru zapoczątkowane na wyspach;

33. apeluje o przyjęcie dla wszystkich wysp europejskich celu w postaci samowystarczalności pod względem energii ze źródeł odnawialnych oraz o zapewnienie wyspom niezbędnych zasobów finansowych, a także poprzez stopniowe wycofywanie paliw kopalnych oraz wprowadzenie środków służących zwiększeniu potencjału zrównoważonych i odnawialnych źródeł energii; apeluje o dodatkowe badania, które przyczynią się do tego, by energia z morskich źródeł odnawialnych stała się bardziej przystępna cenowo i dostosowana do cech geograficznych różnych basenów morskich;

34. podkreśla, że dla przeprowadzenia skutecznej transformacji ekologicznej kluczowe znaczenie ma zwiększenie zdolności administracyjnych instytucji lokalnych na wyspach europejskich oraz rozwijanie ich potencjału zarówno jako podmiotów zwiększających konkurencyjność gospodarczą, społeczną i terytorialną, jak i propagujących wśród obywateli zachowania przyjazne dla klimatu; przypomina, że transformacja ta zależy również od solidnej polityki badań i innowacji, a także inicjatyw, które sprzyjają współpracy między lokalnymi zainteresowanymi stronami, a jednocześnie promują szersze wykorzystanie obiektów badawczych na terytoriach wspiarskich;

35. przypomina państwom członkowskim, że ich krajowe plany transformacji, przewidziane przez Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, muszą obejmować szczegółowe badanie i analizę dotyczącą każdej z ich wysp;

Rozwój gospodarczy i społeczny

36. podkreśla znaczenie wspierania lokalnej tkanki gospodarczej wysp europejskich, w szczególności mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP);

37. wzywa państwa członkowskie do wykorzystywania środków z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), aby pomóc w tworzeniu wysokiej jakości miejsc pracy, wspierać lepszą równowagę między życiem zawodowym a prywatnym oraz tworzyć możliwości zatrudnienia w regionach zagrożonych wyludnieniem, ze szczególnym uwzględnieniem zwiększenia udziału kobiet w rynku pracy; podkreśla znaczenie usług doradczych, uczenia się przez całe życie oraz programów zmiany i podnoszenia kwalifikacji pracowników w każdym wieku;

Wtorek, 7 czerwca 2022 r.

38. wzywa do podjęcia pilnych środków, aby ograniczyć wyludnianie się wysp oraz drenaż mózgow i umiejętności, a także poprawić jakość życia obywateli, w tym dzięki poprawie dostępu dla grup w najtrudniejszej sytuacji, wspieraniu lokalnych przedsiębiorstw i ochronie miejsc pracy oraz zwróceniu uwagi na problem starzenia się społeczeństwa; apeluje również o wspieranie rozwoju placówek kształcenia, szkolenia i doskonalenia zawodowego, innowacyjnej i zrównoważonej przedsiębiorczości oraz zatrudnienia dla mieszkańców wysp, w szczególności dla kobiet, których wskaźnik bezrobocia jest wyższy niż w przypadku mężczyzn na wszystkich terytoriach wyspiarskich Unii, a także dla osób młodych;

39. podkreśla, że w stosownych przypadkach należy rozszerzyć na wszystkie obszary wyspiarskie w UE porozumienie Rady z 7 grudnia 2021 r. w sprawie uaktualnienia unijnych przepisów dotyczących stawek podatku VAT;

40. przypomina, że kryzys związany z COVID-19 pokazał słabość wielu wysp europejskich w dziedzinie zdrowia; podkreśla zatem, że należy rozwijać i udoskonalać infrastrukturę służby zdrowia, dostęp do opieki i zapewnić wsparcie, które zachęci pracowników ochrony zdrowia do podejmowania pracy, zwłaszcza na najbardziej oddalonych obszarach wyspiarskich;

41. podkreśla potrzebę wspierania na szczeblu lokalnym ścisłej współpracy, mobilności i wymiany wiedzy między instytucjami edukacyjnymi, ośrodkami badawczymi i ośrodkami innowacji technologicznych, przedsiębiorstwami i indywidualnymi obywatelami; wzywa zatem Komisję, aby zapewniła mieszkańcom wysp europejskich, zwłaszcza tych najbardziej oddalonych od kontynentu, możliwość pełnego i sprawiedliwego uczestnictwa w europejskich programach mobilności, takich jak Erasmus+, Europejski Korpus Solidarności, DiscoverEU i przyszły program ALMA (Aim, Learn, Master, Achieve – mierz wysoko, ucz się, osiągaj biegłość, realizuj cele);

42. przypomina o znaczeniu programów UE takich jak gwarancja dla młodzieży; wzywa państwa członkowskie do szybkiego wdrożenia tego programu w ścisłej synergii z takimi funduszami UE jak EFS+, aby zająć się sytuacją młodzieży niekształcącej się, niepracującej ani nieszkołającej się, ze szczególnym uwzględnieniem osób mieszkających na obszarach wiejskich i w regionach charakteryzujących się ograniczeniami naturalnymi lub demograficznymi na rynkach pracy, w tym wyspach, w celu dopilnowania, aby wszyscy młodzi ludzie poniżej 30 roku życia otrzymywali godziwą ofertę zatrudnienia, kształcenia ustawicznego, kształcenia lub szkolenia zawodowego, byli w stanie rozwijać umiejętności potrzebne do zatrudnienia w wielu sektorach lub by zaoferowano im płatną praktykę bądź staż w ciągu czterech miesięcy od uzyskania statusu osoby bezrobotnej lub zakończenia kształcenia formalnego;

43. z zadowoleniem przyjmuje wysiłki mające sprawić, że gwarancja dla młodzieży będzie sprzyjała w większej mierze włączeniu społecznemu, i pozwalające uniknąć wszelkich form dyskryminacji, w tym osób młodych mieszkających na obszarach oddalonych, wiejskich lub obszarach miejskich znajdujących się w niekorzystnej sytuacji lub na terytoriach zamorskich i w regionach wyspiarskich;

Kultura

44. uważa, że kultura i rozwój sektora kulturalnego na wyspach mają zasadnicze znaczenie; uważa, że należy chronić i promować tożsamość kulturową i językową wysp, w tym w placówkach oświatowych, ponieważ tożsamość ta przyczynia się do poprawy sytuacji na wyspach oraz całej UE na wielu poziomach;

45. zwraca się do Komisji o ogłoszenie roku 2024 Europejskim Rokiem Wysp;

Rolnictwo i rybołówstwo

46. wzywa Komisję, by oceniła potrzebę przyjęcia rozporządzenia ustanawiającego szczególne środki w dziedzinie rolnictwa dla wszystkich wysp na poziomie NUTS 2 i NUTS 3 w celu osiągnięcia autonomii żywnościowej i zwiększenia konkurencyjności ich produktów, z zastrzeżeniem istniejących instrumentów, takich jak Program szczególnych opcji na rzecz regionów oddalonych i wyspiarskich (POSEI) oraz rozporządzenie ustanawiające szczególne środki dotyczące rolnictwa dla mniejszych wysp Morza Egejskiego⁽¹⁰⁾;

47. apeluje o działania służące zlikwidowaniu przepaści gospodarczej między obszarami w głębi lądu a regionami przybrzeżnymi, która bardzo często utrzymuje się na terytoriach wyspiarskich;

⁽¹⁰⁾ Rozporządzenie (UE) nr 229/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady z 13 marca 2013 r. ustanawiające szczególne środki dotyczące rolnictwa dla mniejszych wysp Morza Egejskiego (Dz.U. L 78 z 20.3.2013, s. 41).

Wtorek, 7 czerwca 2022 r.

48. zwraca uwagę, że wyspiarskie produkty rolne i spożywcze charakteryzują się wyjątkową jakością ze względu na specyficzne warunki mikroklimatyczne i topograficzne wysp; podkreśla, że należy promować za pośrednictwem polityki spójności konsumpcję produktów rolnych pochodzących z regionów wyspiarskich i peryferyjnych; wzywa Komisję i państwa członkowskie do opracowania zrównoważonych rozwiązań w zakresie transportu produktów rolnych między większością wysp a kontynentem; jest zdania, że poprawią one konkurencyjność, zwłaszcza mniejszych wysp, i wzmocnią pozycję małych gospodarstw rolnych;

49. podkreśla, że należy przeznaczyć większe wsparcie na zrównoważony rozwój wysp, w granicach ekologicznych i z należytym uwzględnieniem zdrowego środowiska lądowego i morskiego, rolnictwa, gospodarki leśnej i ochrony lasów, hodowli zwierząt, akwakultury, zrównoważonego rybołówstwa, produkcji lokalnej i niebieskiej gospodarki, w tym za pośrednictwem europejskich programów współpracy; uważa, że trzeba zwiększyć wsparcie UE na rzecz modernizacji działalności rolniczej na wyspach, w tym przez promowanie rolnictwa precyzyjnego, aby pomóc tym regionom w osiągnięciu celów Europejskiego Zielonego Ładu;

50. zwraca uwagę, że przepaść rozwojowa związana z wyspiarskimi obszarami wiejskimi pogłębiła się jeszcze ze względu na fakt, że większość wysp, na których nie ma dynamicznie rozwijających się miast, nie może korzystać z finansowego efektu mnożnikowego występującego w miastach; stwierdza, że prowadzi to do spadku konkurencyjności, zwłaszcza w odniesieniu do zdolności MŚP do poszukiwania korzyści skali;

51. podkreśla znaczenie planowania przestrzennego skupiającego się na skutecznym i wydajnym wykorzystaniu gruntów;

52. podkreśla, jak ważne jest dotarcie do osób na obszarach wiejskich i najbardziej oddalonych oraz zadbanie o to, aby osoby pracujące w rolnictwie, rybołówstwie lub leśnictwie i w innych sektorach w takich regionach miały więcej możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji oraz by możliwości te były bardziej dostosowane do potrzeb tych osób, a także by wyposażyć je w umiejętności ekologiczne, cyfrowe i wszystkie niezbędne do lepszego wykorzystania obecnych i przyszłych szans oferowanych przez zieloną i niebieską gospodarkę oraz umożliwić im wnoszenie ważnego wkładu w ochronę środowiska;

53. podkreśla brak zrównoważonych rozwiązań w zakresie transportu produktów rolnych między większością wysp a kontynentem oraz w zakresie wywozu i przywozu produktów rolnych z wysp i na wyspy, a także wzywa Komisję i państwa członkowskie, by w ramach swoich planów rozwoju unijnych wysp wspierały innowacyjne projekty na rzecz bardziej ekologicznych połączeń;

54. wzywa państwa członkowskie, by wykorzystwały wszystkie narzędzia dostępne w ramach polityki spójności i by zidentyfikowały i wspierały możliwości w zakresie komplementarności i synergii między różnymi strategiami politycznymi i funduszami UE, aby zwiększyć bezpieczeństwo żywnościowe i samowystarczalność wysp, w tym dzięki promowaniu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, oraz by uczynić je integralną częścią procesu przechodzenia na zrównoważone systemy żywnościowe o obiegu zamkniętym i inteligentne obszary wiejskie, przekształcając tym samym utrudnienia geograficzne w możliwości; jest zdania, że promowanie roli wysp w zrównoważonym łańcuchu żywnościowym za pomocą instrumentów polityki UE, w tym polityki spójności, mogłoby stworzyć dodatkowe możliwości zatrudnienia i powstrzymać tendencję do wyludniania się regionów wyspiarskich;

55. podkreśla potrzebę wspierania opłacalnych i przyjaznych dla środowiska krótkich łańcuchów dostaw oraz rozwoju sektora rolnego, którego priorytetem są tradycyjne produkty o wysokiej wartości dodanej, konsumpcja lokalna i rozwiązania ekologiczne i który przyczynia się do osiągnięcia autonomii żywnościowej;

56. podkreśla potrzebę dalszego wdrażania drugiej deklaracji z Cork w sprawie lepszego życia na obszarach wiejskich, aby zastanowić się nad wyzwaniem i możliwościami, przed którymi stoją obecnie europejskie wyspy; apeluje, aby w długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich w sposób szczególny uwzględniono specyfikę regionów najbardziej oddalonych i wysp Morza Egejskiego; wzywa Komisję do promowania polityki wyspiarskiej w procesach planowania regionalnego, aby wspierać zrównoważone rolnictwo, produkcję żywności, agroturystykę, niebieską gospodarkę i łączność, w tym poprzez finansowanie uzupełniające w stosunku do finansowania pochodzącego z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), przeciwdziałanie zmianie klimatu, ochronę różnorodności biologicznej, wprowadzenie gospodarki o obiegu zamkniętym i przejście na energię ze źródeł odnawialnych; wzywa ponadto Komisję do oceny rzeczywistych kosztów wyspiarskiego charakteru i podwójnie wyspiarskiego charakteru archipelagów, z uwzględnieniem słabości i atutów regionów wyspiarskich, w szczególności regionów najbardziej oddalonych; uważa, że w polityce

Wtorek, 7 czerwca 2022 r.

spójności UE należy uwzględnić rzeczywisty koszt wyspiarskiego charakteru regionów wyspiarskich, a jednocześnie przeprowadzić ocenę skutków inicjatyw i działań UE na wyspach w oparciu o aktualne i zharmonizowane dane; podkreśla, że obserwatorium obszarów wiejskich daje wyjątkową możliwość opracowania odpowiednich i zaktualizowanych danych wysokiej jakości dotyczących terytoriów wyspiarskich, które koncentrują się m.in na dostępie do gruntów i tworzą podstawy dla całościowego rozwoju rolniczego i gospodarczego wysp;

57. uważa, że żywe zwierzęta powinny być nadal przewożone drogą morską, zważywszy na dużą zależność sektorów rolnictwa niektórych wysp od wywozu, głównie najmniejszych wysp, które ze względu na swoje niewielkie rozmiary i wynikający z tego brak infrastruktury nie są w stanie przewozić tusz zwierzęcych;

58. uważa, że trzeba zwiększyć wsparcie UE na rzecz modernizacji działalności rolniczej na wyspach, w tym przez promowanie rolnictwa precyzyjnego, aby pomóc tym regionom w osiągnięciu celów Europejskiego Zielonego Ładu;

59. zwraca jednak uwagę, że skoro strategia „Od pola do stołu” jeszcze bardziej ogranicza stosowanie środków ochrony roślin w Unii, musi ona także uwzględniać specyfikę upraw tropikalnych i subtropikalnych w regionach najbardziej oddalonych oraz ograniczać dostęp do rynków Unii produktom niespełniającym norm unijnych;

60. uważa, że w szczególności w odniesieniu do regionów najbardziej oddalonych należy dążyć do osiągnięcia spójności UE poprzez: wzmocnienie art. 349 TFUE, w szczególności za pośrednictwem konsolidacji „dorobku prawnego UE” mającego zastosowanie w tych regionach; utrzymanie i wzmocnienie programu POSEI i jego budżetu, zwłaszcza poprzez jego transpozycję w sektorach innych niż rolnictwo, takich jak rybołówstwo, transport, turystyka itp.; zapewnienie zróżnicowanego traktowania produktów z regionów najbardziej oddalonych przy ponownym negocjowaniu wszelkich umów o partnerstwie gospodarczym i umów o wolnym handlu oraz pełną ochronę podczas negocjacji wrażliwych produktów rolnych, takich jak banany, pomidory, cukier, mleko itp.;

61. apeluje o wzmocnienie konkretnych mechanizmów w ramach WPR za pośrednictwem programu POSEI, aby umożliwić zmniejszenie zależności regionów najbardziej oddalonych od dostaw rolnych i rolno-spożywczych oraz wzmocnić bezpieczeństwo żywnościowe i zdolność tych regionów w zakresie dostępu do rynków, zarówno na ich własnym terytorium, jak i na innych terytoriach Unii; apeluje zatem o zwiększenie budżetu programu POSEI od 2027 r., aby sprostać rosnącym potrzebom i rozwojowi produkcji lokalnej w tych regionach oddalonych i wyspiarskich, które ponoszą znaczne dodatkowe koszty produkcji;

62. wzywa Komisję do utrzymania długoterminowej stopy współfinansowania dla regionów najbardziej oddalonych na poziomie 85 % w ramach EFRROW, by zapewnić rozwój społeczno-gospodarczy tych obszarów, a tym samym złagodzić problemy wynikające z ich oddalenia;

63. wzywa do ścisłego przestrzegania europejskich norm środowiskowych i społecznych mających zastosowanie do towarów tropikalnych pochodzących z państw spoza UE oraz do systematycznego wprowadzania kontyngentów na przywóz produktów tropikalnych pochodzących z tych państw, w oparciu o obowiązujące przepływy; apeluje, by monitorować przestrzeganie tych warunków przez wprowadzenie specjalnych mechanizmów nadzoru i sankcji; zaleca wprowadzić obowiązek przestrzegania zasady zgodności w odniesieniu do przywozu z państw spoza UE, w szczególności w przypadku produktów ekologicznych;

64. uznaje, że regiony przybrzeżne i regiony najbardziej oddalone są zależne od rybołówstwa ze względów historycznych i powinny korzystać ze wsparcia finansowego w celu skonsolidowania miejsc pracy w sektorze rybołówstwa i rozwoju nowych sektorów, a także w celu tworzenia nowych miejsc pracy, zwłaszcza w rybołówstwie łodziowym; wzywa państwa członkowskie do wprowadzenia ukierunkowanych strategii politycznych mających na celu ochronę istniejących miejsc pracy, tworzenie różnorodnych nowych miejsc pracy i promowanie cyfryzacji; podkreśla znaczenie zapobiegania wszelkiej dyskryminacji na rynku pracy oraz ochrony i wspierania grup szczególnie wrażliwych i defaworyzowanych; popiera łączne wykorzystanie europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w celu tworzenia synergii przy jednoczesnym unikaniu powielania działań;

65. jest głęboko zaniepokojony stanem fizycznego i mentalnego zdrowia pracowników w sektorze rybołówstwa, na które to zdrowie negatywny wpływ mają nie tylko zagrożenia nieodłącznie wynikające z pracy na otwartym morzu, ale również korzystanie ze statków niespełniających aktualnych wymogów bezpieczeństwa, co zwiększa narażenie na wypadki związane z pracą, w tym również na poważne wypadki; wzywa zatem właściwe organy do zapewnienia bezpiecznych i godziwych warunków pracy wszystkim pracownikom tego sektora, a także równych warunków działania i uczciwej

Wtorek, 7 czerwca 2022 r.

konkurencji między przedsiębiorstwami rybackimi na świecie bez obniżania standardów europejskich; wzywa państwa członkowskie do zapewnienia odpowiedniego wsparcia na rzecz poprawy bezpieczeństwa floty i warunków pracy zgodnie z wymogami w zakresie zrównoważenia środowiskowego, ze szczególnym uwzględnieniem rybołówstwa łodziowego, zwłaszcza w regionach wyspiarskich i najbardziej oddalonych, gdzie średni wiek statków jest znacznie wyższy niż w przypadku rybołówstwa przemysłowego; z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę Komisji zmierzającą do osiągnięcia porozumienia w sprawie bezpieczeństwa statków rybackich;

Turystyka

66. zwraca uwagę, że sektor turystyczny w największym stopniu przyczynia się do wzrostu gospodarczego regionów wyspiarskich pod względem dochodów i miejsc pracy; zwraca się zatem do Komisji, aby zapewniła specjalne dodatkowe wsparcie finansowe na rzecz zrównoważonej turystyki na wyspach, rozwiązania problemu turystyki sezonowej i promowania innowacyjnych projektów pilotażowych służących propagowaniu bardziej ekologicznych i cyfrowych rozwiązań zgodnie z celami Europejskiego Zielonego Ładu, a także by pomogła wyspom zależnym w znaczącym stopniu od turystyki w dywersyfikacji ich gospodarki; apeluje ponadto do Komisji, aby stworzyła europejski znak zrównoważonej turystyki, który pozwoliłby na podkreślenie atutów i wysiłków regionów wyspiarskich w tym zakresie;

67. podkreśla potrzebę wzmocnienia zarówno zintegrowanego podejścia do wysp opartego na rozwoju terytorialnym, takiego jak zintegrowane inwestycje terytorialne i rozwój lokalny kierowany przez społeczność, jak i inicjatyw takich jak inicjatywy dotyczące inteligentnych wsi i centrów innowacji cyfrowych na wyspach, aby wspierać zrównoważone rolnictwo i produkcję żywności, ze szczególnym naciskiem na praktyki przyjazne dla środowiska, a także zrównoważoną agroturystykę; podkreśla znaczenie propagowania inteligentnego korzystania z energii i wody, by zadbać o to, by wyspy wykorzystywały w jak największym stopniu swoje ograniczone zasoby;

Dostęp do usług publicznych

68. wzywa do rozwoju i doskonalenia infrastruktury transportowej wysp w celu wspierania zrównoważonego transportu oraz do wspierania modernizacji i ekologizacji infrastruktury drogowej, lotniskowej i portowej przy jednoczesnym zapewnieniu transformacji sprawiedliwej społecznie; wzywa w szczególności do wspierania transportu publicznego i prywatnego przyjaznego dla środowiska;

69. apeluje o priorytetowe potraktowanie większych inwestycji w podstawową infrastrukturę w celu poprawy dostępu wszystkich gospodarstw domowych do wody pitnej i usług sanitarnych;

70. podkreśla potrzebę zapewnienia ciągłości terytorialnej wszystkich wysp dzięki zrównoważonemu transportowi morskemu i lotniczemu, a jednocześnie rygorystycznego dbania o to, by uniknąć sytuacji monopolistycznych, z wyjątkiem przypadków niedoboru regularnych usług transportowych w warunkach wolnej konkurencji, co wymaga korzystania z umów o świadczenie usług publicznych; podkreśla znaczenie zmniejszenia kosztów transportu pasażerskiego i towarowego, w tym poprzez oferowanie mieszkańcom obniżonych stawek, oraz zapewnienia bezpieczeństwa i trwałości mostów lądowych i połączeń drogowych;

71. zwraca się do Komisji, aby czuwała nad tym, żeby program prac instrumentu „Łącząc Europę” i europejskie programy współpracy na lata 2021–2023 przyczyniały się do dostępności terytorialnej wysp; zwraca uwagę, że poprawa dostępności wysp i rozwój zrównoważonych połączeń transportowych z nimi i między nimi mają kluczowe znaczenie dla ich rozwoju i świadczenia podstawowych usług publicznych, takich jak edukacja oraz opieka zdrowotna i społeczna; uważa, że tego rodzaju ulepszenia nie powinny ograniczać się do części kontynentalnej ani, w stosownych przypadkach, do państw członkowskich UE;

72. podkreśla, zwłaszcza w kontekście kryzysu związanego z pandemią COVID-19, znaczenie poprawy infrastruktury zdrowotnej, wzmocnienia usług telemedycyny i telepsychiatrii oraz poprawy świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej i dostępu do leków na wyspach UE;

73. podkreśla, że kluczowe znaczenie mają równe szanse dla wszystkich, i wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby potraktowały priorytetowo zlikwidowanie luki w umiejętnościach cyfrowych przez zapewnienie regionom znajdującym się w trudnej sytuacji, w tym obszarom wiejskim i oddalonym oraz potrzebującym obywatelom, dostępu do edukacji cyfrowej i szkoleń cyfrowych, podstawowego wymaganego sprzętu komputerowego, powszechnego dostępu do internetu oraz wsparcia cyfrowego i innych narzędzi technologicznych służących do nauki; podkreśla, że należy wspierać te kategorie osób, aby wzmacniać umiejętności cyfrowe niezbędne im do rozwoju oraz uniknąć pogłębiania nierówności i dopilnować, by nikt nie został pominięty;

Wtorek, 7 czerwca 2022 r.

74. podkreśla, że cyfryzacja i skuteczna łączność cyfrowa na wyspach są najwyższym priorytetem, w szczególności w celu przyczynienia się do zaradzenia niekorzystnym warunkom geograficznym, z którymi borykają się wyspy, oraz w celu lepszego zapewnienia technologii i infrastruktury cyfrowej, usług w zakresie kształcenia i szkolenia, a także e-zdrowia, w tym telemedycyny i telepsychiatrii, oraz innych podstawowych usług rządowych dla obywateli i MŚP, które to usługi mają pozytywny wpływ na strategię przedsiębiorstw i ich działalność;

75. podkreśla, że trzeba utrzymywać infrastrukturę cyfrową, która łączy wyspy UE z resztą świata, a mianowicie przeznaczyć wystarczające fundusze europejskie na wymianę przestarzałych kabli podmorskich;

76. uważa, że zwłaszcza na małych wyspach MŚP mają trudności ze sprawnym uzyskaniem dostępu do wszystkich informacji związanych z promowaniem przedsiębiorczości, rozwojem umiejętności i możliwościami finansowanymi przez UE; apeluje o zwiększenie wsparcia finansowego w tym zakresie, a także o zapewnienie lepszych sesji informacyjnych, usług doradczych i odpowiednio dostosowanych szkoleń;

Migracja

77. odnotowuje, że na niektóre wyspy przybywa duża liczba migrantów, niekiedy znacznie przewyższająca liczbę ludności lokalnej, która nie jest w stanie zapewnić niezbędnego zakwaterowania i pomocy;

78. zwraca uwagę na szczególną i nieproporcjonalną presję na systemy azylowe i systemy przyjmowania na wyspach, w tym wyspach peryferyjnych, i w regionach najbardziej oddalonych; apeluje, aby w europejskim planie działania na rzecz wysp uznano wyżej wspomnianą rzeczywistość azylową i migracyjną, co wymaga skoordynowanych rozwiązań na szczeblu europejskim, które szanują dobrostan i godność jednostki, a jednocześnie przeciwdziałają presji;

Ponowna ocena systemów pomocy publicznej i środki mające na celu zmniejszenie deficytu rozwojowego

79. wzywa Komisję do przedstawienia analizy wielkości pomocy państwowej przyznanej przedsiębiorstwom mającym siedzibę na wyspach UE; uważa, że mimo wysiłków podjętych przez Unię Europejską i państwa członkowskie należy koniecznie ustalić, czy i w jakim stopniu przedsiębiorstwa zlokalizowane na obszarach wyspiarskich korzystały z takich środków, oraz przeprowadzić odpowiednio ponowną ocenę przepisów dotyczących pomocy państwa; podkreśla zatem znaczenie bardziej elastycznej pomocy państwa dla przedsiębiorstw transportu lotniczego i morskiego na obszarach wyspiarskich, zważywszy na ich całkowitą zależność od tych środków transportu;

80. wzywa, aby wszelkie przyszłe przeglądy ram prawnych pomocy państwa były przedmiotem badań skutków opartych na konkretnych wskaźnikach umożliwiających ocenę opóźnienia konkurencyjności gospodarek regionów wyspiarskich, również w odniesieniu do konsekwencji pakietu „Gotowi na 55” dla tych terytoriów, oraz by opracować specjalny degresywny system dla obszarów wyspiarskich po tym, jak 31 grudnia 2021 r. przestaną obowiązywać nadzwyczajne środki przewidziane w tymczasowych ramach pomocy państwa;

81. wzywa do stworzenia podkategorii „wysp”, ze względu na ich odrębne cechy charakterystyczne, w związku ze stosowaniem zasad dotyczących pomocy publicznej na lata 2021–2027 oraz do zniesienia tzw. pułapu „*de minimis*” dla europejskich wysp i regionów najbardziej oddalonych, po przekroczeniu którego wymagane jest zezwolenie Komisji;

82. podkreśla, że trzeba przyjąć bardziej elastyczne podejście, aby zapewnić skuteczniejsze wykorzystanie funduszy europejskich na obszarach wyspiarskich i w regionach najbardziej oddalonych, z zachowaniem odpowiednich norm jakości i procedur monitorowania;

83. zwraca uwagę, że obecna zasada *de minimis* ogranicza konkurencyjność i stwarza trudności na europejskich wyspach i w regionach najbardziej oddalonych; wyraża opinię, że w celu ograniczenia tych trudności wszystkie wyspy w UE powinny zostać wyłączone ze stosowania pułapów obowiązujących zgodnie z zasadą *de minimis*; wzywa ponadto Komisję, aby dostosowała zasady pomocy państwa, tak by zagwarantować, że dotacje mające na celu zaradzenie trudnościom związanym z wyspiarskim położeniem nie będą uznawane za pomoc państwa, lecz za rekompensatę, aby europejskie wyspy i regiony najbardziej oddalone były traktowane na równi z ich kontynentalnymi odpowiednikami;

Wtorek, 7 czerwca 2022 r.

84. wzywa do ponownej oceny kryterium odległości (150 km) stosowanego do klasyfikacji wysp jako regionów przygranicznych kwalifikujących się do finansowania w ramach programów współpracy transgranicznej i objętych zakresem współpracy terytorialnej w ramach polityki spójności lub europejską polityką sąsiedztwa, z uwzględnieniem sytuacji wysp; uważa, że gdyby konieczne było ustalenie pewnego limitu, właściwszym rozwiązaniem dla regionów wyspiarskich byłoby zastosowanie warunku transgraniczności obszaru w danym basenie morskim;

Specjalna polityka europejska dostosowana do wysp

85. podkreśla, że brak danych statystycznych na temat wysp utrudnia rozwój ukierunkowanych strategii; wzywa Komisję do utworzenia europejskiego instytutu ds. terytoriów o niekorzystnych warunkach gospodarowania, zgodnie z art. 174 TFUE, w celu gromadzenia wiarygodnych, zbiorczych danych statystycznych, w tym danych segregowanych według kryterium płci, które są regularnie aktualizowane przy użyciu zharmonizowanych kryteriów na wszystkich szczeblach administracji; wzywa Komisję do usprawnienia gromadzenia danych statystycznych dotyczących europejskich wysp oraz do wprowadzenia kontroli terytorialnej w ocenach skutków jej wniosków w celu opracowania ukierunkowanych strategii politycznych i oszacowania, w jaki sposób proponowane przepisy miałyby wpływ na obywateli i przedsiębiorstwa z różnych regionów;

86. podkreśla, że nie wszystkie wyspy są obecnie objęte unijnym prawem dotyczącym klasyfikacji terytorialnej; wzywa Komisję do rozpoczęcia dyskusji na ten temat, aby włączyć wyspy do wspólnej klasyfikacji jednostek terytorialnych do celów statystycznych oraz by rozważyć utworzenia programu podobnego do europejskiej inicjatywy miejskiej w celu wspierania partnerstw między wyspami europejskimi z myślą o ustanowieniu innowacyjnego podejścia do problemów specyficznych dla wysp oraz wymiany najlepszych praktyk i wdrożenia rozwiązań korzystnych dla obywateli i przedsiębiorstw;

87. zwraca się do Komisji, aby zapoznała się z badaniami sporządzonymi już przez europejskie regiony wyspiarskie, dotyczącymi dodatkowych kosztów związanych z wyspiarskim charakterem, oraz by opracowała interdyscyplinarne analizy obejmujące cechy demograficzne, geograficzne, gospodarcze, społeczne i środowiskowe obszarów wyspiarskich, tak by zadbać o to, by regiony te nie ucierpiały z powodu niekorzystnej sytuacji konkurencyjnej związanej z ich położeniem geograficznym;

88. wzywa do przyznania dodatkowych środków budżetowych, aby pomóc regionom wyspiarskim w sprostaniu ich szczególnym wyzwaniom i zaradzeniu rozbieżnościom oraz by pokryć nadwyżki kosztów związane z wyspami europejskimi w ramach przyszłej polityki spójności; proponuje rozszerzenie punktu kontaktowego ds. wysp poprzez utworzenie grupy zadaniowej ds. wysp w ramach Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej Komisji Europejskiej;

89. wzywa Komisję, by rozważyła podział środków budżetowych w oparciu o PKB na mieszkańca w celu uwzględnienia wszystkich różnic między wyspami;

Pakt wyspiarski i europejski plan działania na rzecz wysp

90. zwraca się do Komisji o przeprowadzenie dynamicznej oceny art. 174 TFUE oraz o stworzenie, w oparciu o ten artykuł i na podstawie niniejszego sprawozdania, europejskiej strategii na rzecz wysp zawierającej prawdziwy program dla wysp europejskich, która to strategia będzie zgodna z lokalnymi potrzebami i realiami na miejscu oraz uwzględni specyfikę poszczególnych basenów morskich Unii Europejskiej; apeluje do Komisji o przeprowadzenie badania zróżnicowanych sytuacji obszarów wyspiarskich oraz rozważenie strategii wyspiarskiej zawierającej konkretne propozycje;

91. wzywa do jak najszybszego sporządzenia i wdrożenia paktu wyspiarskiego – wzorowanego na pakcie miejskim i przyszłym pakcie wiejskim – z udziałem głównych zainteresowanych stron, czyli organów krajowych, regionalnych i lokalnych, podmiotów gospodarczych i społecznych, społeczeństwa obywatelskiego, środowisk akademickich i organizacji pozarządowych;

92. podkreśla, że dialog ze społecznościami wyspiarskimi i pomiędzy nimi ma zasadnicze znaczenie dla przybliżania projektu europejskiego, budowania mostów między kulturami, pobudzania zainteresowania procesami decyzyjnymi i wspierania budowy samej Unii Europejskiej;

Wtorek, 7 czerwca 2022 r.

o

o o

93. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie oraz Komisji, a także Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu, Europejskiemu Komitetowi Regionów oraz parlamentom narodowym i regionalnym państw członkowskich.
